

Alrune

Mandragora officinarum

Alrune er kongen i troldmandens medicinskab og historierne om dens kraft, er overleveret gennem generationer, uden nogensinde helt at forsvinde.

Set med kedelige nøgterne briller, er alrune et medlem af natskyggefamilien ligesom tomater og kartofler. Det er en mellemøstlig staude, der kan blive op mod 1,2 m høj.

Alle dele af planten er giftig.

Den ynder sandet jord, og vil gerne skærmes mod vinterkulde.

Det interessante ved planten er roden, der har givet anledning til mange fantasifulde og uhyggelige historier: Roden er en lang grenet pælerod, og det er her magien kommer ind: De forgrenede rødder, kan med lidt god vilje og hvis man er mørkeræd, ligne et par ben fra et menneske.

Det er klart, at der hvor 'benene' mødes, er det sted, hvor den menneskelige fantasi straks får vinger.

Bladene vokser i roset og gulgrønne blomster skyder op i rosetten i vinterens slutning og blomstrer i midten af marts. Efter frugtsætning visner bladene bort, for først at dukke op igen året efter. Blomsterne forveksles under tiden med blomsterne fra hjulkrone, men er giftige.

I foråret skyder aflange, skræppelignende blade frem fra rodens top for siden at visne helt væk, mens rodens oplagrede næring bruges til at sætte frugter

Frugterne minder om små tomater! De er tidlige kaldt kærlighedsæbler, og anvendt til at styrke fertilitet. Men de er temmelig giftige!

Plantens gift er blevet brugt til bedøvelse og som ingrediens i heksenes 'flyvesalver'. Den er også brugt som elskovsmiddel, hvor den nervøse bejler i sin berusede tilstand (forhåbentligt) fik mere mod på sagen.

Den var godt for næsten alt: held i spil, forbedret fertilitet, og endeløs lykke.

Middelalderhaven fakta:

Alrune findes ikke i naturen.

Den kan endda være vanskelig at dyrke i haver.

Tema 2: Bibelens planter

Tema 13: Signaturplanter

Lagt i vin, bliver drikken mere berusende.

Det var temmelig besværligt, at skaffe sig den kostbare rod:

For det første skulle den høstes ved midnat på en galgebakke, hvor urin eller sæd fra det ulykkelige offer var dryppet ned. Nogle tilrådede at overhælde planten med menstrations blod. Tilnavnet 'mesterrod', henviser til bødlens rolle. 'Armesynderblomst' er et venligere navn for planten, og understreger, at dødsstraf altid rammer flere end offeret.

Når man trak planten op, udstødte den et skrig, som man døde af ! (gyyys)

For at komme om ved den forhindring, skulle man høste planten ved at binde den fast til halen af en hund.(gerne sort)

Så skulle man jage på hunden, og holde sig godt for ørerne, mens dyret sled planten løs, så man ikke hørte skriget. Så heldig er vovsen selvfølgelig ikke, så høst af et stk, alrune kostede altså menneskets bedste ven livet.

Det var med at få benene på nakken, når først planten var oppe: Der skulle en sjat vievand i hullet, og så skulle man nå hjem, før Fanden fik fat i en.

Men så var det også pengene værd: Roden kunne sælges i lykkebringende amuletter, eller lægges i pungen, der derefter aldrig ville blive tom! Roden indgik i mange slags medicin. I pagt med tidens tro, mente man, at Gud havde nedlagt en 'signatur' i visse planter, der skulle give Hans skabninger et vink om, hvad planten skulle bruges til: gule planter til gulsot, orkideens testikellignende knold til forbedring af sædkvalitet, hjerteformede blade til hjertet osv. Teorien kaldes 'signaturlære' og må anses for opgivet i dag.

Alrunerodens lighed med menneskekroppen, viste ifølge signaturlæren, at planten egnede sig som medicin til hele kroppen, hvilket naturligvis gjorde den meget kostbar, men også farlig: Forkert brug af roden, kunne udløse sindssyge!

Planten stammer fra Middelhavs området, og har været kendt og brugt af jøderne. Bibelforskere mener, at det var ved hjælp af denne plante, der bar det hebræiske navn for 'kærlighed', at det lykkes den oversete søster 'Lea' at tilkøbe sig en nat i ægtesengen, hos patriarken Jakob, der foretrak, at dele seng med lillesøster 'Rachel.' Jakobs frugtbarhed var da også legendarisk: Sammen med de to søstre(og et par slavinder) avlede han 12 børn /drenge, der blev stamfædre til Israels 12 stammer. Lillesøster havde betydeligt sværere ved at få børn, og fik omsider drengene Josef og Benjamin. Om hun også fik hjælp fra alrune rod, vides ikke. Til slut endte hele familien i Ægypten, hvor de led meget ondt. (se GT 1. Mosebog)

Eftersom folk ikke var spor bedre i gamle dage, end de er i nutiden, blev der svindlet med den kostbare rod og stykker af rødder fra andre planter blev solgt i stedet for den ægte vare! I dag ville vi kalde den slags kopimedicin, (se også enbo galdebær)

Plantens fantasifulde omdømme fik en opblomstring i ungdomsoprøret i 1960'erne, hvor lidet plantekyndige hippier eksperimenterede med sjove stoffer i planter, og interessen gjorde det umuligt for Botanisk Have, at have planten i fred.

Alrunen levede helt op til sit renome, og var muligvis med til at fremkalde bekymrende psykiske tilstande.

Alrunens navn antyder dens magiske karakter, eftersom 'runer' er de magiske tegn, (i dag kaldet bogstaver,) hvormed, særligt kyndige folk kunne meddele sig til hinanden, uden personligt at være til stede.

På engelsk hedder planten 'Mandrake' og har givet navn til en superhelt og optræder i Harry Potter bøgerne. Den har også mange dragenavne, idet man jo 'drog' den op af jorden. 'Dragedukke' antyder, at den lille menneskelignende figur, blev opbevaret i hjemmet, hvor 'dukken' ofte fik skyld for mistede og bortkomne genstande. Til nytår meddelte man dragedukken, hvad man ønskede for det kommende år. Dragedukken kan også drage penge til sin ejer: Pludselig og uforklarlig velstand hos naboen blev forklaret ved, at 'han da vist havde en dragedukke'.

Også piger, der pyntede sig lidt for udfordrende kunne få tilnavnet 'dragedukke'.

Har man en dragedukke, som man ikke kan sælge betyder det, at man tilhører Fanden!

En uforsigtig bonde i Koster vig på Møn, købte en dragedukke, og underskrev kontrakten med blod fra lillefingeren, dermed var han Fandens ejendom.

Grækerne kendte også planten, men kaldte den 'skader kvæget'.

I dag, hvor offentlige henrettelser er gået af mode, kan planten ikke længere høstes i naturen, med eller uden kæledyr. Vil man dyrke den, kan vejledning findes på nettet. Men som altid må der advares mod at eksperimenter med medicin, hvad enten den er kemisk fremstillet eller vokser i haven. Vil man høste den, kan man jo overveje, at bede en besværlig nabo om hjælp! Resultatet, hvordan det end måtte falde ud, er ikke omfattet af straffeloven! Alternativt kan man kan jo også tilbyde at passe hans (irriterende) pudel, og vente til spøgelsestimen er inde.